

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.

Recomanacions

Aquestes recomanacions han estat impulsades per l'**Agència ABITS de la Regidoria de Dona i Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona** amb la col·laboració de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC)

COORDINACIÓ:

AJUNTAMENT DE BARCELONA. ÀREA DE QUALITAT DE VIDA, IGUALTAT I ESPORTS

Coordinació de continguts:

Maria Gas de Cid, directora de Serveis d'Equitat Social i Salut
Bàrbara Melenchón Serrano, directora del Programa de Dona
Olga Arisó Sinués, tècnica del Programa de Dona
Núria Serra Busquets, Verònica Giménez Fos, Cristina Espunya Feixes
i Catarina Alves Vieira da Cunha, tècniques de l'Agència ABITS

Coordinació de l'edició:

Departament de Comunicació

ASSOCIACIÓ DE DONES PERIODISTES DE CATALUNYA

Marta Corcoy Rius i Mavi Carrasco Rocamora, coordinadores del projecte
Montserrat Puig Mollet i Elena Riera Salazar, recerca
Raquel Piqueras Herrero, suport documental

GRUP DE DISCUSSIÓ I ASSESSORAMENT:

Anna Solà Arguimbau, representant de l'Oficina tècnica de l'Observatori de les dones als Mitjans de Comunicació
Antoni Baquero Iglesias, periodista (El Periódico)
Antonio Navarro Acevedo, responsable del Gabinet de Premsa, Relacions Públiques i Protocol de la Jefatura Superior de Policía de Cataluña
Bàrbara Soler Cuevas, assessora tècnica del Departament de Premsa d'Alcaldia de l'Ajuntament de Barcelona
Cristina Baulies Batiller, representant de l'Oficina de Comunicació de l'Institut Català de les Dones
Francisco José Niebla Cátedra, periodista (Agència EFE)
Gemma Lianas Massot, escriptora
Laura Gomara Panadero, editora
Margarida Solé Montané, delegada de gènere del Col·legi de Periodistes de Catalunya
Marta Selva Masoliver, representant de l'Oficina tècnica de l'Observatori de les dones als Mitjans de Comunicació
Rebeca Carranco Vizcaino, periodista (El País)
Toni Ayala Maldonado, responsable de 20 minutos Barcelona/Catalunya

ALTRES PROFESSIONALS INFORMATS DEL PROCÉS:

Carles Sabaté Pastor i Jordi Panyella Ferreres (El Punt Avui)
Jaume Vallès Aroca (La Vanguardia)
Joan Serra Carné (Diari Ara)
Josep Casulleras Nualart (Vilaweb)
Rosa Fernández Nevado (Europa Press)
Xavier Alsinet Campos (Agència Catalana de Notícies – ACN)

INSTITUCIONS COL-LABORADORES:

Col·legi de Periodistes de Catalunya
Consell de l'Audiovisual de Catalunya
Institut Català de les Dones de la Generalitat de Catalunya
Jefatura Superior de Policía de Cataluña
Observatori de les Dones als Mitjans de Comunicació

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

The image is a graphic design with a light beige background. It features several text elements and icons. At the top, the words 'Drets Humans' are written in a teal, sans-serif font. To the left of this text are two large, pink, stylized comma-like shapes. Below 'Drets Humans' is the word 'DONA' in a bold, green, sans-serif font. To the right of 'DONA' is a stylized orange megaphone icon. Below 'DONA' is the word 'ciutadania' in a pink, sans-serif font. At the bottom left, the word 'igualtat' is written in a blue, sans-serif font. To the right of 'ciutadania' is a stylized green television set icon with a white screen and two white circles on the right side. A large, light purple speech bubble is partially visible behind the word 'DONA'.

Drets
Humans

DONA

ciutadania

igualtat

ÍNDIX

Presentació del document	7
Les recomanacions	11
Marc legal i normatiu de referència sobre la prostitució, l'explotació sexual i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual	28
Glossari	36

Presentació del document

El document que us presentem ha estat elaborat per professionals de la comunicació i impulsat per l'Agència ABITS de l'Ajuntament de Barcelona en col·laboració amb l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC).

L'any 2006 el Consell Plenari de l'Ajuntament va aprovar el Pla ABITS per a l'abordatge integral del fenomen de la prostitució a la ciutat i per a la col·laboració en la lluita contra el **tràfic d'éssers humans**¹ amb finalitat d'explotació sexual (definida per llei com una forma de violència masclista). L'Agència ABITS va ser creada a l'efecte de desplegar aquest Pla.

8

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

El 28 d'octubre de 2011 es va aprovar una mesura de Govern amb la finalitat de millorar i donar un nou impuls a l'Agència, essent la informació i sensibilització a la ciutadania una de les accions previstes.

Seguint amb aquesta línia, el Programa d'Actuació Municipal 2012-2015 preveu *l'elaboració de campanyes divulgatives als mitjans de comunicació audiovisuals i escrits que promoguin la identificació i la intolerància de diverses manifestacions de violències masclistes* com una de les actuacions incloses en l'objectiu 1.9.2: *Dret a la igualtat d'oportunitats especialment a les dones en situació de vulnerabilitat.*

És per això que el Pla municipal per a la igualtat d'oportunitats real i efectiva entre dones i homes 2012-2015 incorpora a l'Eix 1 (Igualtat d'oportunitats real i efectiva i promoció): *el disseny de recomanacions per a l'abordatge de les notícies relacionades amb la prostitució en els mitjans de comunicació, amb l'objectiu de promoure el tractament no sexista de les dones en els mitjans de comunicació i en la publicitat i vetllar per una imatge digna.*

1 Veure el glossari: tràfic d'éssers humans.

La Regidoria de Dona i Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona és conscient del paper rellevant que han jugat en els últims anys els mitjans de comunicació en donar visibilitat i contribuir al debat social entorn de la violència masclista. És per això que vol fer un pas més en la millora del tractament informatiu de la prostitució i del tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.

En aquesta línia de treball, l'Ajuntament de Barcelona va impulsar l'any 2004, conjuntament amb altres institucions i entitats, les *Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació*. Per tant, es va considerar necessari abordar ara les recomanacions sobre el tractament del fenomen de la prostitució.

Per tenir una visió de la situació actual, es va encarregar a l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) l'elaboració d'una anàlisi sobre el fenomen de la prostitució a la premsa escrita i als mitjans digitals, que ha servit de punt de partida per a la redacció de les recomanacions que us presentem.

Les conclusions principals de l'anàlisi van ser les següents:

- Es detecta una tendència a invisibilitzar el context social, polític i econòmic, així com les desigualtats de gènere que fan possible la prostitució.
- El focus mediàtic recau sobretot sobre les dones que exerceixen la prostitució, sense mostrar la resta d'actors implicats: els homes que la fan possible amb la seva demanda i les persones i/o xarxes que es lucren i/o delinqueixen.
- Es reproduïxen els estereotips que estigmatitzen les dones que exerceixen la prostitució i que afavoreixen la vulneració dels seus drets de ciutadania.

- Les dones són tractades com a subjectes passius (sense veu ni autoritat), i veuen vulnerat fins i tot el seu dret a la protecció de la identitat i imatge.
- Es promou una imatge que vincula les dones amb la delinqüència, la inseguretat ciutadana i l'exclusió social.
- Es detecta una tendència al sensacionalisme.

A partir d'aquestes conclusions, s'impulsa un grup de discussió per a l'elaboració de les *Recomanacions sobre el tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació*. En col·laboració amb l'ADPC i el suport del Col·legi de Periodistes, s'organitzen diverses sessions de treball amb representants dels diferents mitjans de comunicació, agències de notícies, gabinets de premsa institucionals i altres organitzacions i persones expertes vinculades tant amb l'àmbit comunicatiu com amb el de la prostitució.

Posteriorment, es fa un pas més enllà per adaptar aquestes recomanacions també als mitjans de comunicació audiovisual, per a la qual cosa es compta amb el suport del Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC).

El document que avui us presentem, doncs, és el resultat d'aquest treball conjunt, basat en la reflexió compartida i el consens.

Finalment, volem agrair el compromís personal i professional de totes les persones que han fet possible aquestes recomanacions. Esperem que aquesta publicació orienti i doni eines als i a les professionals per al millor abordatge comunicatiu d'un tema tan complex com la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.

Les recomanacions

DONA
IGUALTAT
RESPECTE
DRETS
HUMANS
ciutadania

1

Abordar el fenomen de la prostitució en tota la seva complexitat social.

2

Diferenciar entre la prostitució exercida voluntàriament i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual o la prostitució forçada.

3

Fer visibles les persones que es lucren i/o delinqueixen a través de la prostitució i els usuaris que la fan possible, traient del focus mediàtic les dones que l'exerceixen.

4

Respectar la dignitat i la llibertat de les dones que exerceixen la prostitució i rebutjar els discursos que hi atempten.

5

Evitar la reproducció de mites i/o estereotips sobre la prostitució.

6

No banalitzar, ni fer sensacionalisme o apologia entorn de la prostitució.

7

No relacionar la prostitució amb la delinqüència, la inseguretat i l'incivisme, evitant ubicar per defecte les notícies a la secció de successos.

8

Utilitzar fonts d'informació especialitzades, donant veu i autoritat a les dones que exerceixen la prostitució.

9

Respectar la decisió de les dones que exerceixen la prostitució sobre la difusió de la seva identitat i imatge. Evitar que puguin ser identificades en absència del seu consentiment.

10

Fer un ús no sexista del llenguatge, tractant de manera equitativa els diferents subjectes implicats.

11

Efectuar la rectificació de qualsevol informació errònia publicada.

12

Promoure el paper dels gabinets de comunicació com a font d'informació específica per a la contextualització de les notícies.

13

Oferir formació en matèria de gènere, prostitució i tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als i a les professionals de la comunicació i a estudiants de l'àmbit universitari.

14

Impulsar la recerca i la difusió sobre el fenomen de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.

15

Difondre aquestes recomanacions i fer el seguiment del seu impacte.

1. ABORDAR EL FENOMEN DE LA PROSTITUCIÓ EN TOTA LA SEVA COMPLEXITAT SOCIAL.

- Contextualitzar el fenomen com un tema d'abast global amb importants implicacions econòmiques (es tracta del tercer negoci que mou més diners al món, després del tràfic de drogues i d'armes).
- Tractar la **prostitució**² de manera transversal, com un fenomen social divers, heterogeni i multicausal, tot contextualitzant-ne la informació.
- Aprofundir en les motivacions culturals, socials i econòmiques que perpetuen el fenomen de la prostitució.
- Donar visibilitat a les relacions de poder i de **desigualtat de gènere**³ que intervenen en la prostitució: desigualtat econòmica entre homes i dones, educació afectivosexual, cosificació del cos de les dones, etc.
- Promoure l'elaboració de reportatges on es pugui aprofundir sobre els diversos aspectes culturals, econòmics i socials que engloben aquest fenomen.

² Veure el glossari: prostitució.

³ Veure el glossari: igualtat de gènere.

2. DIFERENCIAR ENTRE LA PROSTITUCIÓ EXERCIDA VOLUNTÀRIAMENT I EL TRÀFIC D'ÉSSERS HUMANS AMB FINALITAT D'EXPLOTACIÓ SEXUAL O LA PROSTITUCIÓ FORÇADA.

- Mostrar la diversitat de circumstàncies que porten les dones a l'exercici de la prostitució.
- Tractar la prostitució forçada⁴ com una vulneració dels drets humans que atempta contra la llibertat, la igualtat, la integritat i la dignitat de les persones, i que és definida per la llei com una forma de **violència masclista**⁵.
- Aprofundir en el funcionament dels mecanismes i xarxes que fan possible la prostitució forçada.
- Donar visibilitat a les històries de vida de les dones que exerceixen la prostitució i, en especial, de les víctimes de prostitució forçada.
- Fer el seguiment dels casos de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual i informar sobre la seva resolució judicial.
- Mostrar les dificultats per garantir la seguretat de les dones vinculades a entorns de prostitució així com abans, durant i després dels processos judicials⁶.

15

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

⁴ Tot i que l'article 177 bis del Codi Penal només empra el terme *tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual* en referir-se a la prostitució forçada, en aquest document utilitzarem ambdós termes com a sinònims.

⁵ Veure el glossari: violència masclista.

⁶ Protocol de protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans a Catalunya del 17 d'octubre del 2013.

3. FER VISIBLES LES PERSONES QUE ES LUCREN I/O DELINQUEIXEN A TRAVÉS DE LA PROSTITUCIÓ I ELS USUARIS QUE LA FAN POSSIBLE, TRAIENT DEL FOCUS MEDIÀTIC LES DONES QUE L'EXERCEIXEN.

- Visibilitzar els homes que consumeixen prostitució i la fan possible amb la seva demanda, analitzant les seves motivacions i mostrant-los com a persones que prenen una decisió conscient en relació amb les seves relacions sexuals.
- Mostrar les conductes abusives i de violència masclista, de risc múltiple, que de manera encoberta i amb impunitat exerceixen alguns homes que fan ús de la prostitució.
- Visibilitzar la resta d'actors que es lucren i/o delinqueixen:
 - Les persones que treuen un benefici econòmic de la prostitució.
 - Les persones que delinqueixen per mitjà de l'**explotació sexual**⁷ o que cometen tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.
- Tractar el **proxeneta**⁸ com aquella persona que es lucra explotant la prostitució d'una altra persona. El proxenetisme està penat per llei.

⁷ Veure el glosari: explotació sexual.

⁸ Veure el glossari: proxenetisme.

4. RESPECTAR LA DIGNITAT I LA LLIBERTAT DE LES DONES QUE EXERCIXEN LA PROSTITUCIÓ I REBUTJAR ELS DISCURSOS QUE HI ATEMPTEN.

- Evitar la victimització secundària de les dones que exerceixen la prostitució, respectant les seves decisions i tenint en compte els seus recursos personals i la seva capacitat de **resiliència**⁹.
- Evitar la identificació de grups i col·lectius concrets amb la prostitució, eliminant qualsevol tipus d'estigmatització.
- No fer al·lusió a l'exercici de la prostitució quan una dona que l'exerceix sigui protagonista d'algun altre fet noticable que no tingui relació amb la prostitució.
- No fer ressò dels discursos que atemptin contra la dignitat i la llibertat de les dones.

17

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

**Fer visibles les
persones que
es lucren i/o
delinqueixen**

**Respectar
la dignitat
i la llibertat
de les dones**

⁹ Veure el glossari: resiliència.

5. EVITAR LA REPRODUCCIÓ DE MITES I/O ESTEREOTIPS SOBRE LA PROSTITUCIÓ.

- Eliminar de les informacions qualsevol prejudici, **estereotip**¹⁰, estigma, tòpic o idea preconcebuda, per evitar la vulneració de drets.
- Evitar banalitzar la prostitució mostrant-la com un fet inevitable.
- Tenir en compte que l'estigma de la prostitució col·loca les dones en una situació de vulneració dels seus drets de ciutadania, especialment en els casos de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.

18

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

¹⁰ Veure el glossari: estereotips sexistes.

6. NO BANALITZAR, NI FER SENSACIONALISME O APOLOGIA ENTORN DE LA PROSTITUCIÓ.

- Evitar, quan es parla de prostitució, justificar o legitimar desigualtats de gènere entre homes i dones.
- Mostrar i contrastar les diferents realitats i efectes de la prostitució.
- Evitar difondre una visió idealitzada, glamurosa o romàntica de l'exercici de la prostitució (per exemple, el mite *Pretty Woman*).
- No expressar opinions encobertes en textos de caràcter exclusivament informatiu.
- Afavorir la informació dels successos noticiables en format breu i evitar el sensacionalisme.
- No difondre les opinions veïnals en cas que alimentin els estereotips i/o no aportin dades rellevants.

19

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

7. NO RELACIONAR LA PROSTITUCIÓ AMB LA DELINQUÈNCIA, LA INSEGURETAT I L'INCIVISME, EVITANT UBICAR PER DEFECTE LES NOTÍCIES A LA SECCIÓ DE SUCCESSOS.

- Tenir sempre en compte que exercir la prostitució no és cap delictes i, per tant, cal evitar relacionar les dones que exerceixen la prostitució amb la delinqüència.
- Tenir una especial atenció amb les dones en situació de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, ja que la llei les reconeix i protegeix com a víctimes de greus vulneracions dels drets humans i d'una forma específica de violència masclista.
- Diferenciar les notícies que corresponen a la secció de societat de les que corresponen a la secció de successos, fent-ho extensible als reportatges en profunditat.
- Tenir especial cura en el tractament de la informació sobre batudes policials (i el perquè d'aquestes), ja que tendeixen a criminalitzar les dones, vinculant-les amb fets delictius.

20

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

8. UTILITZAR FONTS D'INFORMACIÓ ESPECIALITZADES, DONANT VEU I AUTORITAT A LES DONES QUE EXERCEIXEN LA PROSTITUCIÓ.

- Fer visibles les experiències i opinions de les dones que exerceixen la prostitució (demanant-los el consentiment) i mostrar la seva capacitat de resiliència.
- Donar especial visibilitat a les històries de vida de les dones víctimes de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.
- Fer ús d'altres fonts especialitzades: informació i opinions de persones expertes, entitats i institucions relacionades amb aquest àmbit.
- Contrastar les fonts d'informació.

21

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

9. RESPECTAR LA DECISIÓ DE LES DONES QUE EXERCEIXEN LA PROSTITUCIÓ SOBRE LA DIFUSIÓ DE LA SEVA IDENTITAT I IMATGE. EVITAR QUE PUGUIN SER IDENTIFICADES EN ABSÈNCIA DEL SEU CONSENTIMENT.

- Demanar l'aprovació de les dones per fer difusió de la seva identitat i imatge i, en cas negatiu, evitar que puguin ser identificades. Les imatges formen part del dret a la identitat i constitueixen dades personals protegides per la llei de protecció de dades¹¹, indistintament de si exerceixen la prostitució voluntàriament o de manera forçada.

¹¹ Llei Orgànica de Protecció de Dades de Caràcter Personal (LOPD) 15/1999, de 13 de desembre.

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

- Tenir en compte les repercussions en les condicions de vida de les dones que es poden produir arran de la difusió de la seva identitat i imatge, en un món cada cop més globalitzat. A més, l'ús d'imatges d'arxiu pot impactar negativament en la vida actual de les dones, fent reviure circumstàncies del passat. La publicació de la seva imatge sense el seu consentiment pot produir conseqüències devastadores en el seu àmbit social, familiar, laboral i comunitari, per un fet que no és il·legal. Les dones que exerceixen la prostitució poden ser també mares, veïnes, germanes i filles.
- No difondre les dades i imatges de víctimes de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, ja que la seva identitat està protegida per llei, a fi de garantir la seva seguretat i protecció i respectar els processos judicials en curs¹².
- No s'ha de publicar mai la identitat i la imatge de menors d'edat¹³, si no es té el consentiment dels responsables legals o quan suposi un greuge per a ell/a, ja que la seva difusió està prohibida per llei. A més, quan un/a menor exerceix la prostitució es considera víctima de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, per la qual cosa s'aplicaria també la protecció de la seva

¹² Llei Orgànica de Protecció de Testimonis i Pèrits en Causes Criminals 19/1994, de 23 de desembre.

¹³ Llei Orgànica de Protecció de Dades de Caràcter Personal (LOPD) 15/1999, de 13 de desembre. El dret a la protecció de les dades personals és una expressió del dret a l'honor i a la pròpia imatge i inclou la difusió d'imatges i vídeos. L'Agència Catalana de protecció de dades defineix com a "dades sensibles" aquelles relatives a la vida sexual de les persones i les que puguin produir noves vulneracions de drets fonamentals o revictimitzacions, les quals són objecte de protecció.
Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya.

identitat com a víctima de prostitució forçada¹⁴. La publicació d'aquestes imatges pot suposar incórrer en un doble delictes.

- Tenir en compte que moltes vegades és difícil determinar si les dones són víctimes de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual o menors d'edat, fet que reforça la importància de no identificar-les. Davant del dubte, és preferible no publicar la seva imatge encara que es disposi del consentiment.
- No fer al·lusió al país d'origen de la dona si no és estrictament necessari. Només cal esmentar-lo en cas que tingui valor informatiu.
- En aquesta línia, i pels motius exposats anteriorment, s'ha de tenir també cura de no utilitzar imatges, per exemple d'operatius policials, on es puguin identificar les dones, per evitar la seva criminalització.
- Utilitzar imatges no estereotipades i elements infogràfics com mapes, gràfics, estadístiques, etc. que aportin informació transversal i que contextualitzin el fenomen.

23

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

**DRETS HUMANS
RESPECTE**

¹⁴ Directiva 2011/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 5 d'abril de 2011, relativa a la prevenció i la lluita contra el tràfic d'éssers humans i la protecció de les víctimes. Directiva 2011/93/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de desembre de 2011 relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual dels menors i la pornografia infantil.

10. FER UN ÚS NO SEXISTA DEL LLENGUATGE¹⁵, TRACTANT DE MANERA EQUITATIVA ELS DIFERENTS SUBJECTES IMPLICATS.

- Eliminar els biaixos sexistes en la narració i construcció de la notícia com ara la penalització implícita o explícita de les dones, pel fet de ser visibles, exhibides i públiques.
- Fer ús del terme “prostitució” quan s’estigui parlant del fenomen en la seva globalitat, en lloc de referir-se a les dones que l’exerceixen. Per exemple, parlar de “prostitució al carrer” en lloc de “prostituta de carrer” o de “prostitució de luxe” en lloc de “prostituta de luxe”.
- No fer servir mai termes que estigmatitzen les dones que exerceixen la prostitució, com per exemple “puta, meretriu, noia d’altern...”.
- No fer servir mai la paraula *prostituta*, ja que redueix la persona a una faceta o activitat de la seva vida, amb fortes connotacions culturals negatives. Emprar més aviat termes com ara:
 - dones que exerceixen la prostitució;
 - dones en situació de prostitució;
 - dones en context de prostitució;
 - dones en situació de tràfic;
 - dones en situació d’exploatació sexual.

24

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d’éssers humans amb finalitat d’exploatació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

¹⁵ Veure el glossari: llenguatge sexista.

- Evitar qualsevol forma de discriminació i desigualtat derivades de l'ús concret del llenguatge. Per exemple, evitar termes com *noies d'altern*, que no tenen l'equivalència masculina.
- Eliminar eufemismes quan es parla de persones que delinqueixen a través de la prostitució. Per exemple, referir-se a *persones explotadores sexuals* (que cometen explotació sexual) i/o *traficants* (que cometen el delicte de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual) enlloc d'utilitzar el terme empresari/ària.

11. EFECTUAR LA RECTIFICACIÓ DE QUALESEVOL INFORMACIÓ ERRÒNIA PUBLICADA

- Procedir immediatament a rectificar qualsevol informació errònia publicada (ja sigui en el cos de la notícia o en les imatges) per no atemptar contra la dignitat ni el dret a la intimitat de les persones afectades.

25

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

Per tal d'avançar en el compliment d'aquestes recomanacions, es considera necessari que les diferents administracions públiques, universitats, col·legis professionals, associacions i mitjans de comunicació col·laborin per:

**Promoure el paper
dels gabinets de
comunicació**

1 2

1 3 4 5

**Impulsar la
recerca i la
difusió**

Oferir formació **Difondre aquestes recomanacions**

12. PROMOURE EL PAPER DELS GABINETS DE COMUNICACIÓ COM A FONT D' INFORMACIÓ ESPECÍFICA PER A LA CONTEXTUALITZACIÓ DE LES NOTÍCIES.

- Oferir:
 - Dades estadístiques sobre el fenomen de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'exploració sexual, detencions policials, resolució de casos judicials, etc.
Materials i estudis que expliquin les desigualtats de gènere i les causes que fan possible la perpetuació de la prostitució.
 - Informes sobre les accions realitzades per les institucions i entitats en aquest àmbit.
 - Contactes de persones expertes i entitats que puguin oferir informació especialitzada.
 - Informació sobre estudis, treballs de recerca, canvis legislatius, campanyes, etc.

27

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'exploració sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

13. OFERIR FORMACIÓ EN MATÈRIA DE GÈNERE, PROSTITUCIÓ I TRÀFIC D'ÉSSERS HUMANS AMB FINALITAT D'EXPLOTACIÓ SEXUAL ALS I A LES PROFESSIONALS DE LA COMUNICACIÓ I A ESTUDIANTS DE L'ÀMBIT UNIVERSITARI.

14. IMPULSAR LA RECERCA I LA DIFUSIÓ SOBRE EL FENOMEN DE LA PROSTITUCIÓ I EL TRÀFIC D'ÉSSERS HUMANS AMB FINALITAT D'EXPLOTACIÓ SEXUAL.

15. DIFONDRE AQUESTES RECOMANACIONS I FER EL SEGUIMENT DEL SEU IMPACTE.

***Marc legal i normatiu
de referència
sobre la prostitució
i el tràfic d'éssers
humans amb
finalitat d'explotació
sexual.***

MARC **LEGAL**
I NOR-
MATIU

NORMATIVA INTERNACIONAL

- Conveni de Nacions Unides sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació envers la dona. CEDAW, 1979¹⁶.
- Declaració de les Nacions Unides sobre l'eliminació de la violència contra la dona, proclamada per l'Assemblea General en la resolució 48/104 (article II), de 20 de desembre de 1993.
- Protocol de Palerm (Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment de dones, nenes i nens), 2000.
- Instal·lar l'equilibri. **Igualtat de Gènere**¹⁷ al Periodisme. Document de la UNESCO, 2009.

29

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

NORMATIVA EUROPEA

- Conveni Europeu de Drets Humans de 1950, ratificat per l'Estat espanyol en 1976. Conveni Europeu de Drets Humans revisat en conformitat amb el Protocol número 14 (entrada en vigor 1 de novembre de 1998). El conveni prohibeix el treball forçat i l'esclavatge i garanteix el dret a la llibertat i a la seguretat (articles 4 i 5 respectivament). El tràfic d'éssers humans és una forma d'esclavitud segons la sentència del TEDH Cas Rantsev v. Xipre i Rússia.

¹⁶ Veure el glossari: discriminació per raó de sexe.

¹⁷ Veure el glossari: igualtat de gènere.

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

- Directiva 2004/81/CE del Consell d'Europa, relativa a l'expedició de permisos de residència per a nacionals de tercers països que hagin estat víctimes de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.
- Conveni del Consell d'Europa, de 16 de maig de 2005, per la lluita contra el tràfic d'éssers humans.
- Directiva 2009/52/CE del Parlament Europeu i del Consell de 18 de juny de 2009, per la qual s'estableixen normes mínimes sobre les sancions i mesures aplicables als empleadors nacionals de tercers països en situació irregular. Diari Oficial de la Unió Europea L168, de 30 de juny de 2009 (pp. 24-32).
- Resolució del Parlament Europeu sobre la prevenció del tràfic d'éssers humans, B7-0029/2010.
- Directiva 2011/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, relativa a la prevenció i lluita contra el tràfic d'éssers humans i la protecció de les víctimes (que substitueix la Decisió marc 2002/629/JAI del Consell). Aquesta Directiva, que encara no ha estat transposada a l'ordenament jurídic espanyol, no fa referència explícita als mitjans de comunicació si bé estableix al seu article 18 que "els Estats membres adoptaran mesures adequades, com l'educació i la formació, per a desanimar i disminuir la demanda, que és el factor que afavoreix totes les formes d'explotació relacionades amb el tràfic d'éssers humans".

- Directiva 2011/93/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de desembre de 2011, relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual dels menors i la pornografia infantil.
- Directiva 2012/29/UE de 25 d'octubre de 2012 on s'estableixen normes mínimes sobre els drets, el suport i la protecció de les víctimes de delictes, que substitueix la Decisió marc 2001/220 JAI del Consell.

31

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

NORMATIVA DE L'ESTAT ESPANYOL

- Llei Orgànica de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) 15/1999, de 13 de desembre.
- Llei Orgànica 14/2003, de 20 de novembre, de reforma de la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a l'Estat espanyol i la seva integració social, modificada per la Llei Orgànica 8/2000, de 22 de desembre; de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local; de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, i de la Llei 3/1991, de 10 de gener, de competència deslleial, publicada al BOE el 21 de novembre de 2003 (BOE 279).
- Llei Orgànica 11/2003, de 29 de setembre, de mesures concretes en matèria de seguretat ciutadana, violència domèstica i integració social dels estrangers. BOE de 30 de setembre de 2003 (BOE 234) que modifica l'article 188 de la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal.
- Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, publicada al BOE el 23 de març de 2007 (BOE 71).
- Llei Orgànica 5/2010, de 22 de juny, que modifica la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal. BOE de 23 de juny de 2010 (BOE 152).
- Llei 7/2010, de 31 de març, general de la comunicació audiovisual.

NORMATIVA DE CATALUNYA

- Codi deontològic - Declaració de principis de la professió periodística a Catalunya, aprovat l'any 1992, en el marc del II Congrés de Periodistes Catalans.
- Decret 217/2002, d'1 d'agost, pel qual es regulen els locals de pública concurrència on s'exerceix la prostitució, publicat al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el 8 d'agost de 2002 (DOGC número 3695).
- Ordre pre/335/2003, de 14 de juliol, per la qual s'aprova l'ordenança municipal tipus sobre els locals de pública concurrència on s'exerceix la prostitució. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya el 29 de juliol de 2003 (DOGC 3935).
- Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació. 1a edició 2004. Actualització, 2009. Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Consell de l'Audiovisual de Catalunya, Generalitat de Catalunya, Col·legi de Periodistes de Catalunya, Consell de la Informació de Catalunya, Associació de Dones Periodistes de Catalunya i Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació.
- Llei 22/2005, del 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya.
- Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya del 2 de maig de 2008 (DOGC 5123).

33

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'exploració sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

- Programa de mesures per a l'abordatge de situacions de prostitució, en especial de les d'exploració de persones amb finalitat sexual, aprovat l'octubre de 2010 pel Govern de la Generalitat de Catalunya.
- Gènere i Mitjans de Comunicació. Eines per visibilitzar les aportacions de les dones. Institut Català de les Dones, Consell de l'Audiovisual de Catalunya i Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2011.
- Protocol de protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans a Catalunya, signat a 17 d'octubre de 2013, per la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona, la Fiscalia Superior de Catalunya, el Consell General del Poder Judicial, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, la Federació de Municipis de Catalunya, el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya i el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya.

NORMATIVA DE BARCELONA

- Ordenança municipal de les activitats i dels establiments de concurrència pública, aprovada pel Plenari del Consell Municipal de l'Ajuntament de Barcelona l'11 d'abril de 2003.
- Pla per a l'abordatge integral del treball sexual - ABITS, aprovat pel Plenari del Consell Municipal de l'Ajuntament de Barcelona el 28 d'abril de 2006.
- Mesura de Govern - Actuacions de millora i nou impuls a l'Agència ABITS, aprovada al Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona el 28 d'octubre de 2011.
- Modificació de l'ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana a l'espai públic de Barcelona (articles 39 i 40), aprovada inicialment per la Comissió de Presidència i Règim Interior, el 21 de març de 2012.
- Programa d'Actuació Municipal 2012-2015, aprovat al Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona el 5 d'octubre del 2012.
- Pla municipal per a la igualtat d'oportunitats real i efectiva entre dones i homes 2012-2015, aprovat al Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona el 26 d'octubre del 2012.

35

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

Glossari

glossari

- **Discriminació per raó de sexe:**

Es produeix quan una persona és tractada, amb arbitrarietat, de forma diferent a causa de la seva pertinença a un determinat sexe independentment de la seva aptitud, competència o capacitat individual. És discriminatòria qualsevol distinció, exclusió, restricció o preferència per raó de sexe que tingui per objectiu o per resultat limitar o anul·lar el reconeixement, el gaudi o l'exercici per a la persona de les llibertats fonamentals en les esferes política, econòmica, social, cultural i civil o en qualsevol altre àmbit.

- **Estereotips sexistes:**

Són construccions culturals que assignen, de manera desigual i discriminatòria, diferents papers, actituds i característiques a cada un dels sexes. Es tracta de generalitzacions basades en idees preconcebudes i prejudicis. Els estereotips sexistes fixen un únic model de ser home i un únic model de ser dona, vàlids socialment, a partir dels quals s'estableix un sistema desigual de relacions de poder entre els sexes.

- **Explotació sexual:**

Maltractament contra la llibertat o la indemnitat sexual efectuat amb ànim de lucre i emprant violència, abús de superioritat, intimidació o engany, o aprofitant-se de la situació de necessitat o de vulnerabilitat de la víctima.

- **Gènere:**

Construcció cultural i social que defineix les diferents característiques emocionals, afectives i intel·lectuals així com els comportaments que cada societat assigna com a propis i naturals a dones i a homes. El gènere s'aprèn i pot ser educat, canviat i manipulat.

- **Igualtat d'oportunitats entre homes i dones:**

Absència d'obstacles o barreres per raó de sexe en la participació econòmica, política, cultural i social.

- **Igualtat de gènere:**

Concepte que defensa que tots els éssers humans són lliures de desenvolupar les seves capacitats personals i de prendre decisions sense limitacions per raó de gènere, i que els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de dones i homes són igualment dignes de consideració i valoració.

- **Llenguatge sexista:**

Fer un ús del llenguatge de manera que fomenti la discriminació de les dones. El tipus més freqüent és la utilització de la forma masculina com a genèric universal, invisibilitzant així les dones. Una manera de reforçar els estereotips a través del llenguatge consisteix a fer un ús sistemàtic de les formes masculina o femenina en l'enunciat de determinats càrrecs o professions. Per exemple: metge/infermera.

- **Prostitució:**

Intercanvi de diners o béns per actes de contingut o naturalesa sexual. Per prostitució se sol entendre un conjunt d'activitats en les quals s'estableix una relació comercial on s'intercanvia sexe per diners.

- **Proxenetisme:**

Segons l'Art. 181.1 del Codi Penal es comet proxenetisme quan una persona/proxeneteta incita i es lucra explotant la prostitució d'una altra persona (explotació sexual), fins i tot amb el consentiment d'aquesta. La llei diferencia entre el delictes de proxenetisme i el de tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, ja que aquest últim queda recollit amb la incorporació de l'Art. 177 bis del Codi Penal.

- **Resiliència:**

Capacitat de superar circumstàncies adverses, difícils i traumàtiques d'una manera saludable. Inclou les aptituds i capacitats d'apoderament per fer front a les amenaces, perills i adversitats, així com la capacitat de recuperació de les experiències negatives i d'elaborar-les i integrar-les com a experiències de vida.

- **Sexe:**

Atribut innat de les persones determinat per la naturalesa i que estableix diferències físiques, biològiques i anatòmiques entre homes i dones.

- **Sexisme:**

Conjunt d'actituds que es caracteritza pel menyspreu o la desvaloració de tot el que són o fan les persones de l'altre sexe, ja que es consideren inferiors.

39

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

- **Tràfic d'éssers humans**

(castellà: *trata*; anglès: *trafficking*).

El Protocol de Palerm per a prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment de dones i infants” (any 2000), el defineix com:

“la captació, el transport, el trasllat, l’acolliment o la recepció de persones, recurrent a l’amenaça o a l’ús de la força o altres formes de coacció, al rapte, al frau, a l’engany, a l’abús de poder o d’una situació de vulnerabilitat, o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d’una persona que tingui autoritat sobre una altra, amb finalitats d’explotació.” “Aquesta explotació inclou, com a mínim, l’explotació de la prostitució aliena o altres formes d’explotació sexual, els treballs o els serveis forçats, l’esclavatge o les pràctiques anàlogues a l’esclavatge, la servitud o l’extracció d’òrgans.”

El tràfic d'éssers humans constitueix una violació dels drets humans, es pot produir tant dins d'un estat com de manera transfronterera.

40

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

oportunitats
DRETS
RESPECTE
IGUALTAT

A l'Estat espanyol està regulat per l'Art. 177 bis del Codi Penal i està castigat amb la pena de cinc a vuit anys de presó, si la persona traficant comet el delictes en territori espanyol, sigui des d'Espanya, en trànsit o amb destinació al país, recurrent a violència, intimidació o engany o, si abusant d'una situació de superioritat, necessitat o vulnerabilitat de la víctima nacional o estrangera, la capti, transporti, traslladi, aculli, rebi o allotgi amb qualsevol de les finalitats següents:

- a) La imposició de treball o serveis forçats, l'esclavitud o pràctiques similars a l'esclavitud, a la servitud o a la mendicitat.
- b) L'explotació sexual, inclosa la pornografia.
- c) L'extracció dels seus òrgans corporals.

41

**Qualitat de Vida,
Igualtat i Esports**

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

Encara que no es recorri a cap dels mitjans enunciats al paràgraf anterior, es considera tràfic d'éssers humans qualsevol de les accions indicades quan es porti a terme amb menors d'edat amb finalitat d'explotació.

El consentiment d'una víctima de tràfic d'éssers humans és irrellevant quan s'hagi recorregut a algun dels mitjans indicats anteriorment.

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'exploació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

- **Tràfic de persones**

(castellà: *tráfico*; anglès: *smuggling*).

El Codi Penal de l'Estat Espanyol diferencia el tràfic de persones (regulat per l'Art. 318 bis del CP) del tràfic d'éssers humans (regulat per l'Art. 177 bis del CP). S'entén el tràfic de persones com un delictes contra les lleis migratòries de l'Estat que implica sempre el creuament il·legal de fronteres. Existeix consentiment de la persona que entra il·legalment al país i reporta uns beneficis econòmics a qui trafica amb les persones.

- **Violència masclista:**

La llei 5/2008, de 24 d'abril, del Dret de les dones a eradicar la violència masclista la defineix com *“la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, té com a resultat el dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat”*.

FONTS DEL GLOSSARI:

- CIRD Centre d'Igualtat i Recursos per a les Dones de l'Ajuntament de Barcelona.
- Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal.
- Col·lecció eines (Institut Català de les Dones).
- “La recuperació és possible. Resiliència contra la violència”, Rubén Sánchez Ruiz.
- Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.
- TERMCAT.

43

Qualitat de Vida, Igualtat i Esports

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual als mitjans de comunicació.
Recomanacions

Drets
Hum
equal

El tractament de la prostitució i el tràfic
d'éssers humans amb finalitat d'explotació
sexual als mitjans de comunicació.

Recomanacions

BCN

El tractament de la prostitució i el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'exploració sexual als mitjans de comunicació.

Recomanacions

**bcn.cat/
dona**

twitter.com/barcelona_cat
facebook.com/BarcelonaDones